

Posudek školitele na diplomovou práci Bc. Zdeňky Srnové: Mimomanželská a manželská plodnost v České republice a mezinárodní srovnání. Trendy, faktory a postoje.

Diplomová práce je zaměřena na analýzu manželské a mimomanželské plodnosti v České republice a na porovnání s Rakouskem. V poslední části je doplněna o vlastní šetření postojů k této problematice. Zvolené téma je aktuální a to zejména ve světle současných diskusí o proměně rodinných forem. Mezinárodní srovnání s Rakouskem má rovněž svůj nezastupitelný význam.

Diplomová práce čítá 102 číslovaných stran včetně příloh. V úvodní části jsou vymezeny cíle, výzkumné otázky a struktura práce. Druhá kapitola je věnována terminologii, datovým zdrojům a metodice. Zde autorka správně uvádí nejnovější definice živě a mrtvě narozeného dítěte a potratu a také cituje nový občanský zákoník platný od roku 2014. V části věnované vstupním datům a popisu metodiky je několik drobných nepřesností (viz níže), ale v zásadě je tato kapitola přehledně a dostatečně podrobně zpracována. Ve třetí kapitole je nastíněn historický vývoj a sociální podmíněnosti. Autorka zde seznamuje s postavením dětí narozených v manželství a mimo manželství v historickém pohledu a dokumentuje tento vývoj i číselně. V další části této kapitoly se pak věnuje teoriím vysvětlujícím změny rodinných forem nedávné doby. Také tato kapitola je dobře koncipována. Analytický pohled na zkoumanou problematiku je předmětem dalších kapitol. Ve čtvrté kapitole jsou popsány trendy porodnosti na základě počtů narozených a vybraných demografických ukazatelů. Zde není zřejmé proč autorka volila rozdílná časová období, tj. 1920-2012 pro počty narozených, pouze období 1992-2012 pro živě narozené podle rodinného stavu matky a 1975-2012 pro trendy úhrnné plodnosti a průměrného věku, který navíc není v textu komentován na místě kde je uveden (str.str.33), ale až na str.37 bez odkazu na příslušný graf; odkazy na grafy, tabulky nebo literaturu často chybí v celé analytické části. Autorka mohla rovněž v textu zdůvodnit vybrané roky (1975, 1979, 1985, 1990, 1995, 2006, 2012) pro analýzu profilů měr plodnosti podle věku. Obr.9 je komentován pouze jednou větou a bez odkazu, rovněž chybí odkaz na tabulku 6 (str.39), která je komentována na str.38. Navíc mělo být pod tabulkou uvedeno, že průměry byly počítány z rozložení měr druhé kategorie, podobně chybí specifikace výpočtu pod tab.9,10 (tj. výpočet na základě měr druhé kategorie). Pátá kapitola je věnována podrobnější analýze trendů manželské a mimomanželské plodnosti v období 1992-2012. Studium manželské a mimomanželské plodnosti podle vzdělání žen se opírá pouze o struktury absolutních počtů narozených. Doplnění zkoumané problematiky o výpočet příslušných indexů, respektive podílů v rámci daných vzdělanostních kategoriích nebo použití standardizace by pravděpodobně ukázalo více. Sedmá kapitola je věnována trendům manželské a mimomanželské plodnosti v Rakousku a porovnáním s Českou republikou. V této kapitole autorka pracovala s původními rakouskými zdroji. Podivná je tabulka 11, kde jsou pravděpodobně přehozené řádky, navíc měl být specifikován způsob výpočtu. Je chvályhodné, že autorka použila dekompoziční metody pro specifikaci komponent ovlivňujících změny úhrnné plodnosti v čase, a změny podílu narozených mimo manželství v čase. Vzhledem k cíli kapitoly, tj. porovnání obou zemí mohly být příslušné dekompozice použity na srovnání Rakouska a České republiky. Poslední osmá kapitola je věnována výsledkům vlastního průzkumu zaměřeného na šetření postojů k otázkám manželství a rodiny. Výsledky uvedeného šetření však chybí v závěru práce.

Hodnotíme-li předloženou diplomovou práci Zdeňky Srnové jako celek lze říci, že splňuje kritéria kladená na diplomové práce, nicméně hodnocení by bylo lepší, kdyby byla hlouběji a přesněji dopracována (další připomínky viz níže).

Prof. RNDr. Jitka Rychtaříková, CSc.

Technické připomínky:

Anglický abstrakt neodpovídá českému, chybí poslední věta o šetření, navíc jsou zde gramatické chyby (má být *the first part addresses; the analytical part includes; children born out of marriage (nebo outside marriage)..*).

Na str. 10 ve větě „...vyšší úrovní porodnosti, nízkým průměrným věkem při prvním sňatku a vysokým podílem předmanželských koncepcí. Mohl být zmíněn i nízký věk při narození prvního dítěte.

Na str.11 „...Česká republika a Rakousko je země..“ má být jsou.

Na str.13 „...Z hlediska pořadí rozlišuje demografická statistika v České republice pořadí narozeného dítěte podle počtu všech narozených dětí (živě i mrtvě) nebo jen podle počtu živě narozených.“ Mělo být upřesněno kdy podle počtu všech narozených dětí (živě i mrtvě) a kdy jen podle počtu živě narozených.

Na str.14, třetí řádek pod tabulkou má být index i nahoře (z_i)

Na str.15, první řádek tabulky má být: *Počet živě narozených matky ve věku x a pořadí i*

Na str.15, čtvrtý řádek tabulky má být: *Živě narozené děti, u kterých neznáme věk matky při porodu, ale známe pořadí*, podobně šestý řádek mohlo být specifikováno, že věk je znám; jde o to aby se rozlišil popis sousedních řádků

Na str.15, v předposledním řádku tabulky chybí suma.

Obr.10 již uveden v podrobnějším časovém členění jako obr.3

Obr.25 (str.65), název rozdělen obrázkem, navíc by bylo vhodnější pod příslušnými obrázky napsat přesné znění otázky a v názvu vynechat adjektivum jaký

Str.67 *V provedené analýze byly zvoleny čtyři faktory. Výsledky faktorové analýzy (faktorové skóry) jsou uvedeny v následující tabulce 19.* má být faktorové zátěže nebo faktorové váhy.

Práce obsahuje i zbytečné překlady: např. str.21 (třetí řádek pod obr.2) *89 774narozenýchje;*

Str.36, 40, 46 *20. Století;* str.37 *až začátku devadesátých let;* str.55 *Po skočení*